ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(2018 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 654)

01 ਮਈ, 2018

[ਆਰ. ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860: ਧਾਰਾ 302/34

ਚਾਰ ਸ਼ੱਕੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤੀਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਅਪੀਲ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਜੁੜੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲੜੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਗੇ, ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਃ

ਅਨੁਛੇਦ 136-ਨਿਆਂਇਕ ਸਿਧਾਂਤਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਤੀਜੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ' ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਜਾਂ ਬੇਤੁਕੇ ਸਨ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਮਵਰਤੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੇਗੀ ਜੋ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਿਤ ਹਨ।

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਬੰਧਤ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਮੀਆਂ ਜਾਂ ਬੇਤੁਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 31] [652-ਸੀ-ਡੀ]

2.ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਤਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। [ਪੈਰਾ 30] [652-ਬੀ]

3.ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ-1, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਗਾਤਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕੁਦਰਤੀ, ਇਕਸਾਰ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 33 ਅਤੇ 34] [652- ਐੱਫ-ਜੀ]

4.ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤ ਸਹੀ ਹਨ। ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲੜੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਮਾਪਦੰਡ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 37] [653- ਐੱਚ; 654-ਏ]

5.ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਉੱਥੇ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਸਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਟੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। [ਪੈਰਾ 39 ਅਤੇ 40] [654-ਸੀ-ਡੀ, ਈ]

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2018 ਦਾ 654

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 20.05.2014 ਦੇ ਇਲਾਹਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜੂਡੀਕੇਚਰ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1986 ਦਾ 1114.

ਨਾਲ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ 2018 ਦੇ 655 ਵਕੀਲਃ
ਨਾਗੇਂਦਰ ਰਾਏ, ਸੀਨੀਅਰ. ਵਕੀਲ, ਸ਼ੇਖਰ ਪ੍ਰੀਤ ਝਾਅ, ਅਖੰਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਅਦਿਤੀ ਮਿੱਤਲ, ਬਾਹੁਲ ਕਾਲੜਾ, ਮੇਘਨਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਕੀਲ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਵਕੀਲਃ ਰਤਨਾਕਰ ਦਾਸ਼, ਸੀਨੀਅਰ. ਵਕੀਲ, ਅਰਧੇਂਦੂਮੌਲੀ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ
ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ, ਜੇ. 1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 20.05.2014 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 1114, ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਤਿਹਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰ. 1984 ਦਾ 291.

3. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

4. ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਨਾਮ ਦੀ ਔਰਤ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀਃ(1) ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ)(2) ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ)(3) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਮਾਕੋਈ ਦੇਵੀ(4) ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ

5. ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਤਿਹਪੁਰ ਨੇ 07.05.1986 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 (ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ.) ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 5,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਕੋਈ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 201 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

6. ਤਿੰਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਕੋਈ ਦੇਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਹੋਰ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ, ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੀ।

7. ਬਾਕੀ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

8. ਐੱਸਐੱਲਪੀ (ਸੀਆਰਐੱਲ) ਨੰ. 2014 ਦਾ 7049 ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀਆਰਐਲ) ਨੰ. 2014 ਦਾ 7664 ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

9.ਦੋਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

10. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

11. ਸਾਰੇ ਚਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਮਾਕੋਈ ਦੇਵੀ ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ, ਜੋ ਭਰਾ ਹਨ।

12. ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੱਤਿਆਵਤੀ, ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ 1981 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਅੱਠ ਦਿਨ ਰਹੀ।

13. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮੇਤ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਦਾਜ ਨਾ ਲਿਆਉਣ ਕਾਰਨ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ।

ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਦਾਜ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤੰਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਪਿਆ।

14. 15.03.1984 ਨੂੰ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਏ। ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ 18.03.1984 ਨੂੰ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ।

15. ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਨੇ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਐਫਆਈਆਰ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰ. 30/1984 (ਜੀ. ਡੀ. ਨੰ. 14/84) ਉਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਨੇ ਇੱਕ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚਾਰਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

16. 19/20.04.1984 ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਚਾਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬੰਦੂਕ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਕਿ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ, ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ, ਇੱਕ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ।

17. ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ 09.06.1984 ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖ਼ਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਸ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਤਿਹਪੁਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਾਰਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਅਤੇ 201 ਅਤੇ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਛੇ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

18. ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ 07.05.1986 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ (ਪਤੀ) ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਕੋਈ ਦੇਵੀ (ਸੱਸ) ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ (ਜੀਜਾ) ਨੂੰ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

19. ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ, ਐੱਸ. ਮਾਕੋਈ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

20. ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਕੋਈ ਦੇਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਕਾਰਨ।

21. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ।

22.ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਕੋਈ ਦੇਵੀ ਅੰਤਿਮ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

23. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ (ਦੋਸ਼ੀ) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨਾਗੇਂਦਰ ਰਾਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ (ਰਾਜ) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਰਤਨਾਕਰ ਦਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ।

24. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗੇਂਦਰ ਰਾਏ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ, ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਨਾ ਤਾਂ ਤੱਥਵਾਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਹਨ।

25.ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਲੜੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

26. ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੜੀ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

27. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ।

28. ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ (ਰਾਜ) ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

29. ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

30. ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ।

31. ਇਹ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੱਭਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਚੁਕਵੇਂ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਜਾਂ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਾੜ੍ਹ ਜਾਂ ਬੇਤੁਕੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਹੈ।

32. ਫਿਰ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੀ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕੀ ਉਹ ਨਤੀਜੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਵਾਰੰਟ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਤੀਜੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਹਨ।

33. ਸਾਨੂੰ ਦਾਜ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਿੰਦਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਚਿਤ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਗਾਤਾਰ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਦਾਜ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

34. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਭਵ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

35. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਡਬਲ-ਬੈਰਲਡ ਬ੍ਰੀਚ-ਲੋਡਿੰਗ (ਡੀ. ਬੀ. ਬੀ. ਐੱਲ.) ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ [...]

ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਸੱਤ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਡਬਲ-ਬੈਰਲਡ ਬ੍ਰੀਚ-ਲੋਡਿੰਗ (ਡੀ. ਬੀ. ਬੀ. ਐੱਲ.) ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੱਤ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

36. ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ। ਹੇਠ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ

ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਚੁੱਕਿਆਃ (i) ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; (ii) ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; (iii) ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ; (iv) ਮੌਤ ਇਸ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਈ; (v) ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ; (vi) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 3 ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; (vii) ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡੀਬੀਬੀਐਲ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਤਰਕਪੂਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਬੋਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ। ਵਸਨੀਕ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ ਜਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਬੋਝ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਹਾਲਾਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜੋ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਂ ਸੱਚਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਚੁੱਪੀ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਕੜੀ ਜੋੜਦੀ ਹੈ।

37. ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸੱਤ ਹਾਲਾਤ ਸਹੀ ਹਨ। ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਅਨੁਕੂਲ ਲੜੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰੋ। ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸੱਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

38. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਚੰਦਰ ਭਵਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਪਹਿਲਾ, ਉਹ ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਝੂਠਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਸੀ।

39. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਸਨ ਕਿ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

40. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

41. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

42. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Megha Tak